

werk dikwijls uitgemaakt voor dat van een geëxalteerde, maar niets is minder juist; want ik ben eer het tegendeel daarvan, niet een droomer maar veeleer een wiskundige, en juist omdat mijn werk geometrisch is opgebouwd, daarom is het goed. Wel zal ik niet ontkennen, dat er zekere opwinding in ligt verborgen; maar zulks ligt niet aan mij maar aan de natuur, die zelve zulk een opwinding rijk is, zoodat, wil zij naar waarheid worden weergegeven, zulk een opgewondenheid niet ten eenenmale mag ontbreken.

Gelijk gezegd, de kunstschepping kan niet eenvoudig berusten op inspiratie, want zij vordert een onuitputtelijk geduld en een groot volhardingsvermogen. Is de kunstenaar gehaast en gejaagd om zijn doel te bereiken en beschouwt hij niet zijn arbeid zelve als zijn doel, d.w.z. als iets dat zijn doel in zichzelf vindt, maar in plaats daarvan als iets dat strekken moet om succes, eer, geld en decoraties te verwerven, dan toont hij daarmede niet de ware dienaar der kunst te zijn en zal hij ook geen waar kunstwerk leveren. Hij zal slechts dingen maken, die bij het publiek is den smaak vallen, en zich naar dien smaak richten ondanks alle daarin vervatte kortzichtigheid, oppervlakkigheid en gebrek aan inzicht. Zonder in de eerste plaats te werken ter eigen zelfbevrediging en ter voldoening van aan zichzelf gestelde hoge eischen zal hij nimmer een waarachtig kunstenaar worden.

In zijn schepping moet de kunstenaar steeds ernstig bezielde blijven van de hoogste voornemens en op geen enkel oogenblik van zijn loopbaan tot zichzelf zeggen: ik weet wel, dat mijn beeld nog eenige minder geslaagde gedeelten bevat, maar wat nood, het publiek zal dit toch wel niet bemerken. Want de kunstenaar zelf merkt het dan toch in elk geval wel; en gaat hij het zich tot een gewoonte maken, onoverwonnen moeilijkheden eenvoudig weg te doezelen, dan zal hij voortdurend slechter werk leveren. Nimmer toch mag men in de kunst schipperen of transigeeren met zijn geweten, zelfs niet in bijzaken en kleinigheden. Maar in onzen tijd van gewilde vroegrijpheid gunt de jeugdige kunstenaar zich niet den noodigen tijd om rijp en voldragen werk te leveren. In plaats van zich te wijden aan ingespannen studie en zelfopbouw, werpt hij zich op de eerste de beste originaliteit, die hij op zijn weg ontmoet, en bootst die na zonder zich eerst rekenschap te geven van wat die zoogenaamde originaliteit eigenlijk wel waard is. En dit laatste is zeker niet overbodig; want wat het publiek onder oorspronkelijkheid verstaat, komt in de waarlijk groote kunst heel niet voor. Men noemt „origineel” het zoeken naar het bizarre, zonderlinge en ongewone, zoowel in de keuze van onderwerp als in de wijze van behandeling, en naar de waarheid wordt dan niet meer gevraagd.

Daarenboven is nimmer te vergeten dat elke gewilde oorspron-